

Vtorek, četrtek in sobota izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
pol leta 4 „ — „
četrt „ 2 „ 20 „

Po pošti:

za vse leto 10 g. — k.
pol leta 5 „ — „
četrt „ 2 „ 60 „

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno trispodno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 „ „ „ 2krat,
4 „ „ „ 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štempelj) za 30 kr.

Vredništvo in opravištvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Iz deželni zborov.

Deželni zbor kranjski.

(6. seja 29. avgusta). Začetek, ker je poneдельник, še le ob 1/2 11. — Po prebranim zapisniku predlaga peticijo mladega umetnika Janeza Franketa za podporo, da se izuri v slikarji. Franke je v dokaz svoje delavnosti in zmožnosti poslal tudi nekoliko slik v ogled.

Dr. Poklukar in drugi stavi interpelacijo, kdaj se bodo davčni davki odpisali, na kar Konrad pl. Eibisfeld odgovarja, da kakor druga leta. Dalje interpellira dr. Poklukar in drugi zaradi ceste iz Grosuplega do Krke, na kar vladni zastopnik obljubljuje odgovor v prihodnjem seji — ter da se bode zaradi zemljišnih knjig dotična vladna predloga visokej zbornici predložila v prihodnjem zasedanju.

Pri poročilu finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada, z ozirom na njegove podzaklade za l. 1871 poprima dr. Bleiweis besedo in govori o ipavskejšoli. Omenja visokosrčne obljube grofa Lanthierita, ki je za to šolo svojo grajščino Slap na 30 let brezplačno ponudil, pripoveduje zgodovino te šole, stroške namreč 3000 gld. za ustanovitev — ktere prevzame vlada — in potem leto za letom po 2900 gl., dokaže, da se ne dobé nikjer tako ugodne pogodbe, tako da deželi najmanje stroške prizadene in stavi predlog: Slavni deželni zbor naj pooblasti deželni odbor, da sme, ako je šola ipavska popolnoma gotova, vsako leto za štipendije donasati 1500 gld. (10 štipendij po 150 gld.), kterih se plačuje 600 gld. iz deželnega zaklada.

Ta predlog, kterega gg. dekan Gabrijan in dr. Razlag prav živo zagovarjata — prvi v prav obširnem govoru in popisovaje stanje Ipvavcev, lastnosti ipavskega vina itd. se enoglasno potrdi.

Na predlog dr. Poklukarja se umetniku Janezu

Franketu v podporo domače umetnosti dovoli 200 gld. in deželni odbor pooblašča izplačati to podporo.

Gledé postave o napeljevanji in grajenji vodá, konstatira poslanec g. Pintar, da je postava slabo in napačno prestavljena, naj tedaj deželni zbor sklene, da se dotična postava izroči vladi, ki naj poskrbi boljše prestavo. Prestavo je napravil znani profesor Valentin Konjšek.

Debate o tem se udeležijo Kaltenegger, Razlag in Dežman, kteri zahteva, da naj odbor prestavo v 24 urah popravi, in hoče po vsej sili oktroirati „Uebersetzungszwangsgesetz.“

Slednjič obvelja odborov predlog z malim dostavkom Konradovim.

Druge točke se potrdijo, dovoli se občini Trata, okraja kranjskega za l. 1870 33 % priklade na vse neposredne davke, ter da se odločijo „iz davkovske občine Stari Dvor zemljiščne parcele 1162 do 1138 potem 1280 do 1339 loškega okraja ter vtelovijo davkovski občini Jama okraja kranjskega.“

Točka o delovanji deželnega odbora se odloži na prihodnje zasedanje.

Najbolj se je jako polna galerija veselila debate o sporočilu peticijskega odseka o prošnji na njihovo veličanstvo zaradi pomilostenja vseh zavoljo janško-velških dogodb obsojenih, in vsak se je nadejal viharne seje. Pa čuda, nihče od nasprotne strani se ne oglasi, in od nasprotne strani celó dr. Kaltenegger za pomilostenje glasuje z narodno stranko, za kar mu gré občina simpatija.

Jutri ob 10. uri debata o adresi in volitev v državni zbor.

Deželni zbor štajerski.

Iz Gradca 31. avgusta. [Izv. dop.] Pri današnji seji interpeluje g. posl. Kukovec vlado, kaj je storila, ali misli storiti proti škodi, katero Mura pri Hrastji dela. Namestnik obljubi odgovor v eni prihod-

njih sej. Na dnevnem redu so volitve državnih poslancev. Predno se volitev začne, se vzdigne g. prof. Maassen in bere to-le deklaracijo:

Slavni deželni zbor!

Dasiravno se decemberska ustava nikdar v potrjenje ni predložila postavnim zastopom kronovin in dežel v to ustavo vpletenih, in torej po našem, podpisanih, prepričanji nima formalne pravoveljavnosti;

dasiravno je državni zbor za neogerske kraljevine in dežele našega cesarstva vsled svojih po decemberski ustavi mu podeljenih pravic in opravil taka naprava, ki škoduje državnopravni osebnosti dežel in njih avtonomne pravice kakor potrebe skrajšuje;

dasiravno mislimo, da nimamo niti deželnosti niti pravice udeleževati se državnega zbora sklicanega na podlagi te ustave in previdenega s delokrogom iz nje izviračim;

a vendar uvažanje, da mora vsled velevažnih dogodajev, čijih pozorišče je Evropa v sedanji dobi, država biti pripravljena z vso odvažnostjo svoje moči in svojega zgodovinskega poklica stopiti pred svet;

uvaževaje, da je za neovirano in krepko akcijo države potrebno, ka vladi njegovega veličastva našega cesarja ne bode primanjkovalo materijalnih sredstev in moralčne podpore zastopa vse države;

uvaževaje, da je v ta namen potrebno, a tudi dovolj, da se dovolijo mogoče potrebščine za državno armado in njeno moč ter da se doženó volitve v delegacije za zadeve skupne z deželami ogerske krone;

uvaževaje, da je v faktično delavni organ za izvršenje teh činov zdaj le državni zbor decemberske ustave;

uvaževaje, da od svojega pravnega stališča nič ne oddamo, ako priznavaje te dejanske razmere in zavarovaje se proti vsem drugim sklepom, ki bi se mogli iz tega izpeljavati, pomagamo, da se snide državni zbor v ta namen:

mislimo, da spolnujemo patrijotično dolžnost, ako

Listek.

„Marburger Namenbüchlein.“

Prof. Reichel je v letošnji mariborski gimnazijski program zapisal nekaki imenik, kterega imenuje „Marburger Namenbüchlein.“ Akoravno ne odrekamo veljavnosti takošnim sestavkom, kteri se ozirajo na čisto lokalne razmére, ampak celó odobrujemo, da se v vrsto preučenihih grških, latinskihih in prirodoučnihih spisov včasitudi kakova mrvica historična in geografična vtekne, vendar s tem sicer trudapolnim spisom ne moremo popolnoma zadovoljni biti. Zakaj ne, to je dobro že „Slov. Nar.“ v 96. št. opazil, ker je namreč ta imenik brez komentara ostal in ker nam spisatelj ni svojega pravega namena in veljavnosti tega imenika pokazal. Ravno takó bi nam lahko kdo celo knjigo različnih geografiških in historičkih imen v alfabetnihih redu brez opombic napisal; ali če ravno so geografiški in historički imeniki sploh jako koristni, s takošnim, kakoršen bi bil gore predpolagani, gotovo ne bi nikdo vedel kod in kam. Za tega delj nam g. Reichel ne bode smel zameriti, ako si sami svoj komentar k njegovemu spisu zapišemo, vodjeni pri tem od njegovega predgovora in od naše znanstvene prepričanosti.

Že pri napisu „Marburger Namenbüchlein“ si misli marsikdo, da ta imenik morebiti samo imena ma-

riborskih prebivalcev različnih dob obsega. V tem mnenji bi marsikoga utrjeval predgovor temu imeniku, v kterem predgovoru je povedano, da je hotel spisatelj res da „Marburger Namen“ sestaviti, kar še enkrat ponavlja, kakor da ta imenik res „Namen der Bewohner“ obsega. Zavoljo vsega tega ni zameriti, ako čitatelji res mislijo — in morebiti g. Reichel sam ž njimi, — da imajo tu na 15 1/2 stranehih imena „mariborskih stanovnikov“ pred seboj.

Da pa to ni istina in tudi biti ne more, kažejo prvič izviriški, ktere nam spisatelj v predgovoru navaja. K tem izviriškom pripadajo dačne knjige (Steuerbücher), ktere so pri imenih s S. zaznamenovane, kterih imen je v imeniku največ. Ali v dačnih knjigah mariborskih niso stali sami mestjani, kakor tudi sedaj ne, ampak tudi okoličani, kteri pa so že nekda ravno tako kakor sedaj (g. Reichel naj nam odprosti) „windisch“ (Reichelove besede) bili. Tudi drugi obširni izviriški, sôdni zapisniki (Gerichtsprotokolle des Stadtgerichtes M.), kteri so pri imenih z U. naznačeni, nikakor niso obsegali samih mariborskih mestjanskih imen, ampak, kakor je vsakemu znano, kdor je le količkaj v nje pogledal, najbolj hudodelnike („malefici“) od vseh vetrov svetá. Namreč zapisniki, ktere je g. spisatelj v rokah imel, oni l. 1546 in 1580, so prepolnjeni samih — (Bog sodnikom nespamet odpusti!) — slovenskih „copernic“, ktere so za to, „da so točo delale“

in po dva, tri vrage ali „škrateljne“ imele, morale na ognji se pražiti. Edini „Marb. Stadtbuch“ (16. stol.) bi še največ pravihih mestjanskih imen sodrževati utegnili. Čisto krivo bi torej delal, kdor bi vsa ta imena, ki so v obširnih teh izviriških nahajajo, za mariborska imena ali bolje rekoč, za imena „mariborskih stanovnikov“ smratral. Tega ravno g. Reichel ni storil, ampak je nektera, meni dobro znana imena slovenska izpustil, ali druga ipak v imenik jemal, kterih nikakor ni bilo jemati. Tako se n. pr. v imeniku nahaja na str. 10 neki Male (des Muttenhawser Weinczurl 1460. S.), kterega gotovo ne bodemo k mariborskim stanovnikom prištevali. Tako tudi (med mnogimi drugimi imeni) Mulhawsor (Pfarrer des H. Hans. auf Wilt-haus) (str. 11) ne spada v ta imenik, ako res le Mariborčane obsega. Sploh pri mnogih osebah, posebno pri mnogih slovenskih, ne vemo, kje so stanovali, ali v mestu ali zunaj mesta. Tako n. pr. pri imenu Tresternicz (Steffan v. T. 1462. S.) ne vemo, ali je bil T. tudi mariborski mestjan ali je on kakor drugi po naključbi, ker je v dačnih knjigah zapisan, v ta imenik se zašel. Tu je trebalo več razbiranja več kritike in natenšega zaznamenovanja; pa ne samo tega, ampak tudi točnejšega naznačevanja dotičnih imen in oseb, kar se v imeniku redkokedaj nahaja. Le tako bi čitatelj vedel, kaj ima z imeni začeti.

Takó nam tudi prava naméra celega sestavka ni

rečemo, da smo pripravljene, udeležiti se volitve v državni zbor z omejenim omejenjem in izrečenimi pogoji V Gradcu 31. avgusta 1870.

F. Maassen, gf. Platz, J. Weinhandl, A. Karlon, A. gf. d' Avernas, H. gf. d' Avernas, A. Bärenfeind, R. Nerwein, J. Allinger, dr. H. Lehman, E. b. Gudenus, Dr. J. Vošnjak, dr. Dominkuš, J. Kukovec, M. Herman, Fr. Kosar, K. pl. Adamovič.

Podpisali so torej tudi vsi slovenski poslanci, ki so sicer z začetka mislili, sami zase izreči, da le pogojno volijo, se pa končno zedinili z federalistično konservativno stranko. Pri volitvi so seveda izvoljeni bili tisti, za katere so glasovali ustavoverci. Iz srednješirske nemške skupine, v kateri so sami konzervativci, izvoljena sta g. bar. Gudenus in mlinar Weinhandl. G. baron Gudenus prevzame volitev in izreka, da se bo ravnal po načelih svoje stranke. Sreča in zadovoljnost narodov mu bo višje stala, kakor nepravičeno centraliziranje vlad. Iz slovenske skupine sta izvoljena Seidl in Brandstetter z 35 in 36 glasovi, dr. Vošnjak je imel 17, Adamovič pa 15 glasov. Popolno preziranje Slovencev je že navada v tej zbornici.

Po volitvi je bila debata o načelih, po katerih naj deželni odbor oddaja podporo okrajnim cestam I. reda iz dež. blagajnic. Prvi pogoj je, da morajo ponehati na vseh cestah naturalna dela t. j. da se ceste ne smejo več posipati, kakor je zdaj v nekotnih okrajih še navada, od posameznih posestnikov, ampak da mora okrajni zastop to posipanje prevzeti, in potrebne stroške okraja v novih nakladati; zoper to govori g. dr. Vošnjak in dokazuje, da bo potem nekterim okrajem treba, priklado za 10—12% povekšati. Nasvetuje, da naj odpada ta pogoj. Njegov nasvet podpirajo g. grof Platz, Lohninger, grof d' Avernas, Kosar, vendar pri glasovanju ne obvelja, ker so zanj glasovali le Slovenci in konservativci, pa še 4 ali 5 drugih poslancev. V tej zbornici še zmirom nadvlada teroristična stranka prejšnjih dob.

Pri volitvi državnih poslancev so Slovenci in konservativci le glasovali pri kmečkih skupinah ino za Stremaier-ja.

Število peticij doljno-štirskih liberalcev je še prav pohlevno. Večidel so podpisani le župani, čudno torej, da se zmirom reka, te peticije so poslani od te ali te občine. Ko so o svojem času se oddale peticije za zedinjenje Slovencev, g. dež. glavar ni hotel reči: od občine, ampak le iz občine i. i., čeravno je na teh peticijah zmirom bilo zraven župana tudi nekoliko, včasih celo vsi odborniki podpisani. Smešno je, da so med temi peticijami nekatere občine, ki so nekdanj prosile za zedinjenje postavim: trg Reichenberg. Politiška omika gosp. reihenburških purgarjev je menda na isti

stopinji z nemškimi krähwinkler-ji. Sicer bo o vseh teh peticijah, za katere se pa tudi Nemci prav malo brigajo, menda še debata v dež. zboru.

Deželni zbor goriški

(4. seja 26. avgusta) — Nazoči vsi poslanci — le knjezo-nadžsko ni.

Deželni glavar naznanja sledeči predlog poslanca Faganela in tovarišev: „Naj se naloži deželnemu odboru, da pripravi na podlagi dosedanjih skušenj in po zaslišanji vseh županij in cestnih odborov za prihodnjo sejo dobo namčen načrt za preuredbo cestne postave od dne 24. novembra 1868.“

Ta nasvest pride na dnevni red prihodnje seje.

Poslanec dr. Žigon in tovariši stavijo do gosp. cesarskega zastopnika interpelacijo: „Ali hoče vlada zato skrbeti, da se začne že letos ali vsaj začetkom prihodnjega leta kos cesarske tako imenovane koroške ceste pri Dolgi Njivi predelavati?“

Ces. komisar odgovarja, da se je že poslal dotičen načrt c. k. namestništva in da se bo delo že v tek. letu začelo.

Poslanec Matija Doljak in tovariši stavijo sledečo interpelacijo: 1. Ali misli vlada skrbeti za to, da se bo tlakovnina (davščina, ki se pobira pri mitnicah v Goriški okolici za mestni tlak) tik goriškega mesta in ne sredi cesarskih cest pobirala? — 2. Ali je res, da se vlada pogaja z goriškim mestnim zastopom, da bi mu odstopila v lastno oskrbovanje del ceste med mestom in bližnjimi mitnicami v okrožji in če je res, ali namerava to pogodbo v resnici na škodo vse druge dežele dognati?

Ces. zastopnik obljubuje, da odgovori v eni prihodnjih sej.

Po prestopu na dnevni red poroča poslanec Gorjup v imenu finančnega odseka o preudarku deželnega zaloga za l. 1871. V poročilu je med drugimi povedano, da se se je g. dež. glavar opravilskega plačila (dosedanje plače) letnik 2000 glđ. odpovedal.

Ko se jamejo posamezni stavki pretresati, predlaga poslanec Doljak pri stavku „Oskrbništvni stroški“: Naj se znižajo plače deželnih odbornikov od letnih 1200 glđ. na 800 glđ.

V podporo svojega predloga naveda, da služba odbornikov ne prizadeva prevelicega dela, kar se že iz tega posnema, da jo tudi lahko taki opravljajo, ki imajo že druge službe, za katere so posebej plačani. Sicer bi bil jaz prvi, pravi, ki bi dovolil obilna odškodovanja tistim, ki se za deželo trudijo, ako bi bila naša dežela v boljšem stanu, da bi se lahko s takimi plačili ponašala. Vsi pa poznate dobro razmere naše dežele, in če bi jih še kateri ne poznal, naj opomnim,

da so prizadevale nekdanj eksekucije veliko sramoto tistim, katere so zadevale. Dandenes so postale eksekucije vsake vrste prav navadne in hudo pritiskajo posestnike; in tudi te plače povikšujejo deželne stroške, zastran katerih se eksekucije delajo.

Tedaj niso plače odbornikov v pravi primeri niti z njihovim delom, niti s stanom naše dežele.

Zanašam se, da bodo moj predlog podpirali tudi tisti gospodje, ki menijo, da bodo v odbor izvoljeni, spoznavši, da plačila, ktera dobijo, niso prav za prav plače, ampak odškodovanja za njihovo prizadevanje.

V obsirnem govoru podpira ta predlog tudi dr. Maurovich. Ponavlja nekoliko razlogov Doljakovih v ital. jeziku, potem pa omenja tudi, da plače po 1200 glđ. so bile v prvih letih primernejše, nego zdaj; kajti takrat je bilo treba deželne urade iz nova osnovati in urediti, deželne zaloge sprejemati in njihovo gospodarstvo uravnati i. t. d. Zdaj je že vse to lepo vredjeno in dela namesto se množiti, se manjšajo. — Deželnih uradnikov da je tudi zadosti, kateri odbornikom opravila olajšujejo. Velikodušna odpoved gosp. grofa glavarja bi morala biti vsem lep izgled, da bi se tudi iz ljubezni do domovine kaj žrtvalo. Zagotavlja h koncu, da bo delo kaj ugoden vtis na ljudstvo naredilo, ako se ta predlog odobri.

Tudi dr. Lavrič se popolnoma strinja s tem nasvetom in se naslanja v tem oziru tudi na javno mnenje. Ako začnemo deželne stroške na naših plačah zniževati, se bo ljudstvo prepričalo, da so ona bremena gotovo neobhodno potrebna, ktera jim nakladamo.

Veliko pritožeb se sliši po deželi proti deželnemu odboru. Jaz ne bom preiskaval, ali so opravičene ali ne. Toliko pa zagotavljam, da bomo že nekoliko opešano zaupanje s tem sklepom zopet utrdili. Gospodje, skličijem se tudi na Vaše domoljubje! Saj opravljajo župani, starešine, cestni odborniki in drugi svoje službe celo zastopaj. Svoboda zahteva žrtev od vsacega in posebno od izvoljenecv in to ne gledé na večje ali manjše delo, ktero prizadevajo naloge, ki nam je vsled volitve naloženo.

Poslanec Del' Torre želi poznati razloge, ktere sta dr. Lavrič in Doljak v podporo tega predloga v slov. jeziku naštel, češ, da bi sicer ne mogel o tej stvari glasovati.

Oba poslanca razložita, kar sta govorila v kratkem tudi v ital. jeziku.

Ker se nikdo drugi proti tem predlogu ne oglasi, je podeljena beseda poročevalcu, da zagovarja odsekov predlog.

Poslanec Gorjup meni, da se mora postaviti popolnoma na poročevalčevo stališče in tedaj odsekov

jasna. Kakor iz prejšnjih spisov g. Reichelna o istem predmetu, o starih imenih nemških sodimo, hoče tudi temu spisu biti namen: k poznavanju staronemških besed pripomagati. Zato pravi pisatelj v predgorju, da je „v sledujočih listih mariborska imena blizu do leta 1600 alfabetiški sestavil, ker ga k temu z ene strani majhni prostor tega programa, z druge pa še to sili, ker je po imenovanem letu po raznih Maribor zadevajočih slučajih v 16. stol. imenik posebno po slovenskem priseljenji (durch windische Zuwanderung) čisto drugačen (wesentlich anderer) postal (Predgovor). Iz teh besed se smeje izvoditi, kakor da pisatelj veljajo imena v spisu naštetja za nemška, in če ne vsa, kakor n. pr. Valpotič ne (gl. spisateljstvo opazko na 10 str. pod imenom Malpotitsch), vendar pak po ogromni večini. Kolikor jih je zares nemških, kolikor slovenskih in ktera so ta imena, tega se ve da pisatelj, slovensčine nevesčemu, ni bilo mogoče razločevati, kolikor manje se boče to jegovim recenzentom tam gore za Dunajem, za Reno ali za Sprevo mogoče. Gotovo bi bil pisatelj, ako je hotel nemškim literatom in nemškeje znanosti kaj hasniti, primoran, nemško žito od slovenskega ločiti in neškim starinoslovcem s čiščenim blagom ustreči, kar je bil po prvih stvkih predgovora pisčev namen. Takó pa je pisatelj pustil svoje „verehrte Fachgenossen“, kakor jih na začetku predgovora imenuje v egiptovski tmini,

in ti tovariši si bodo pri „staronemškem“ imenu Mačnik (str. 11) ali pri imenu, Kozjirep (Kozjirep, tudi Cozaerep in Gosrepp pisanem na str. 9) in Kónjskismut (str. 9) gotovo po nepotrebi glave belili ter eden bistroumnejši od drugega jih nemške korone ugajali. Ves ta trud bi jim pisatelj s tem bil prihranil, da bi jim bil sama nemška imena priobčil, ali vsaj pri vsakem opazil, je-li nemško ali ne. Tako bi jegovo delo mnogo zaslužnejše bilo nego je zdaj.

Da bi pa vsled „slovenskega priseljenja“ res bil imenik mariborski „stvarno“ (wesentlich) drug postal, to se ne dá drugače razumeti, kakor da je po njem več slovenskih rodbin v Maribor se preselilo, nego jih je primérno preje že bilo. Kajti tega nam vsaj g. pisatelj ne boče hotel praviti, kakor da so se le skoz to „priseljenje“ slovenska imena v Maribor prišla. Tega sam pisatelj ne more verjeti; kajti tema imen je že v tem imeniku slovenska. Kolikor sem jih do zdaj na prvi pogled naštel, jih je najmenj kakih 150 čisto slovenskih, dvoumnih pa, o katerih se dá samo slutiti, da so slovenska, najmanj 40. V poskušnjo hočemo nekoliko takih slovenskih imen naštetiti ali s to opazko, da po „imeniku“ žalibože ne vemo, ali so ta imena meščanov ali le okoličanov. Takošna imena, katerih slavjanskega pokolenja ni mogoče tajiti in ktera sem zato po slovenskem pravopisu napisal, so: Rjavec (str. 4), Gornik, Goričon, Gregorič, Jež, Jamnik, Krajač, Koren, Lastnik,

Mačnik, Močnik (z nazalom Mončnik iz l. 1495), Petek, Pož (m. Polž), Prašič, Rak, Remenčič, Rozman, Škof, Sirko, Žpan (m. Župan), Zupan, Topolan, Tratnik, Čeh, Volk (Wolk), Cepec, Cvetnik, Čebul itd.

Da je med mariborskimi prebivalci zares mnogo Slovencev že pred letom 1600 bilo, je čisto prirodna stvar, ako se pomisli, da Maribor ne visi v zraku, ampak da na slovenskeje zemlji stoji. To nam tudi imenik kaže, posebno pri takih imenih, kjer je pristavljeno, da je dotična oseba v Mariboru stanovala. Taka imena so: Goričon, Hudistič, Jenušič, Jorglič, Kol, Kolar, Kolec (Koltz), Košak, Marič, Mačnik, Motika, Očk, Rajc, Repulušek, Roženjak, Šobernik, Štur, Svetkovič, Vetnik, Volk, Čeh, Cvetnik, Kozjirep in Krajač.

Da pa so v Mariboru že od nekdanj ne samo med mestjani, ampak tudi med župani Slovenci bili, kažejo imena sledečih mestnih županov: Vetnik (l. 1311), Cvetnik (Zvietnik, kar se da tudi Svetnik čitati) (l. 1312—16), zopet Cvetnik (l. 1322), Kozjirep (l. 1373, gl. o tem imeni razne pisave na st. 9); Štur (1431); Kol (1460 in 1462), Jurčič (1479), Krajač (pisan tudi Krejač) (1535 in 1546). Ime Krajačev se nahaja od l. 1499 do l. 1594 in tudi grobni napisi nam kažejo, da je to imenitna mariborska rodbina bila.

Tudi med imeni mariborskih duhovnikov se nahajajo slovenska imena že v starih časih: Volk (Wolk pisan) (l. 1305), Šobernik (1438), Močnik (1495), Ro-

predlog objektivno in ne gledé na humanitarne (človekoljubne) ozire zagovarjati.

Prav pravilno bi moral Doljakov predlog samostalen biti in se posebnemu odseku v pretres izročiti. O odborovih opravilih se ne more soditi samo po tem, kar se je slišalo govoriti, temveč se je treba o tem z natančnejšo preiskavo prepričati. Potem se bo še le videlo, ali se imajo plače znižati ali ne. Tudi po deželnem opravilniku bise nesmel ta predlog na tem mestu dopustiti, ker ž njim se uniči en obstoječ zborov sklep, ki je tako rekoč deželna postava. Da se pa kaka postava spremeni, treba dotični predlog v posebnem odseku pretehtati. Toliko glede oblike Doljakovega predloga.

Prestopivši k bistvu tega predloga moram omeniti, da je bil že v finančnem odseku z vsemi glasovi proti Doljakovemu ovržen. Odškodovanja odbornikov so se tudi že v eni poprejšnjih sesij od 1500 na 1200 goldinarjev znižala. Od tega časa pa ni misliti, da bi se bila odborova opravila zmanjšala.

Opravilni zapisnik dokazuje nasprotno in ravno opravila, ktera je odbor v zadnjih letih prevzel, so nektera zelo važna. Tako se mu je izročil glavni zalog za uboge z nad 50.000 gld. kapitala. Oskrbovanje tega zaloga, iztirjanje obresti, tožbe i. t. d. zahtevajo obilo dela in zamude. Oskrbovanje šolskega zaloga je tudi precej težko, in zmedeno. Potem je prišlo v deželno oskrbništvu še več manjših zalogov. Nove postave zastran skladanja stroškov za šole in ceste naklanjajo zaradi pogostih pritožeb tudi dovolj dela. Zadnja leta je postal tudi zavod gluho-nemov v Gorici deželna naprava in osnovala se je nova deželna kmetijska šola. Vse to in še mnogo drugega povikšuje čedalje bolj opravila odborova. Jaz za svojo osebo bi se pri vsem tem odal, ako bi se sklenilo znižati odbornikove plače. Treba je pa pomisliti na veliko zgubo časa, in na dosledno škodo, ki nastane postavimo odbornikom — advokatom, ki morajo biti za to vendar spodobno odškodovani. Ta odškodovanja pa niso pri nas prenapeta, ako jih primerjamo z onimi drugih dežel. Tako so se povečšale plače Istrskim dež. odbornikom na letnih 1600 gld. in Istra je gotovo revnejša dežela od naše. V nekterih dež. odborih imajo odborniki v resnici niža odškodovanja, postavimo na Koroškem in Predarelskem (Vorarelsberg) le po 800 gld. Pa tam imajo po več konceptnih uradnikov, ki so dobro plačani in katerim bo treba tudi pokojnine dati. Pri nas imamo le deželnega tajnika in odborniki morajo sami pisma vsak svojega referata reševati, poročila in postave za de-

ženjak in Čeh (l. 1496), Plešec (Blössitz) (1520), Jenžič (za Janžič) (1520). Da so mariborski Slovenci nekda svoje domače slovenske pridigarje imeli, nam vsi zgodovinarji trdijo.

Iz tega vidimo, da Maribor svoje dni ni bil tako „grossdeutsch“, kakor bi nekteri radi imeli; nepristranska zgodovina nam nasprotno kaže, da so nekda Slovenci tu najimentnejša častna mesta zasedali, med tem ko jih zdaj mestna večina pri vsakej priložnosti v kotec poriva, slovenščino pa k zidu tlači; nekda jih v Mariboru ni bilo sram, da so imeli Kozjir ep-a za župana, zdaj pa mariborski očetje nameravajo inteligenco iz prvega in drugega volilnega reda samo za to v tretji red pahnuti, da bi „slovensko paro“, ki je sedaj v I. volilnem redu skoro vsa zastopana, med druhal vrgli in jo tam pri volitvah zadržali. Ali v Mariboru je Slovenec že od nekda domá!

Toliko bodi o „mariborskem imeniku“ Reichelno- vem povedano. G. Reichelnu pa smo pri vseh pomankljivostih jegovega spisa hvalo dolžni, ker smo po njegovih spisih in trudih marsiktero drobtino slovenske povestnice zvedeli. Zgodovine slov. se lotite, pisatelji slovenski! v njej je mnogotero zrno in mnogi biser naše protoklosti pokopan. Posebno novejšo zgodovino, od Friderika III. začeni priporočam našim historikom, ker že ondaj zapazujemo krepko in živo gibanje slov. naroda, kar nam narodne pesni one dobe jasno in bliščeče kažejo. Na noge tedaj, historiki! V Mariboru 30. avg. 1870.

X.

želni zbor pripravljati, udeleževati se sej deželnega šolskega svetovalstva in potrebnih komisij bodisi pri namestništvu ali drugod i. t. d. S tem menim, da sem zadostil poročevalčevi nalogi in visoki zbor naj sklene, kar se mu po vsem tem primerno zdi. Pri glasovanji ostane Doljakov nasvet v manjšini; od italijanske strani se je vzdignil zanj le dr. Maurovich.

Na to se potrdi proračun deželnega zaloga in postava, s katero se nalaga 28 odstotkov k izravnim davkom in sicer po 15% za samo deželne namene, 13% pa za zemljiščno odvezo.

V priznanje za velikodušni dar, podeljen deželi s tem, da se je gosp. deželni glavar odpovedal opravljskemu plačilu letnih 2000 gld. se vzdignejo vsi poslanci.

Gospod glavar odvrne, da ga veseli, ka more kaj malega za deželo storiti.

Dalje se potrdujo proračuni deželno-občinskega, šolskega zaloga in zaloga deželnega zavoda gluho-nemov.

Gledé šolskega zaloga je ugovarjal ces. komisar, da bi se morale sprejeti v dotičen preudarek tudi penzije učiteljev in njih udov tukajšnje c. k. normalke.

Ta ugovor tehtno spodbit po poročevalcu Winkler-ju je ostal brez vspeha.

Poslanec dr. Deperis poroča v imenu dotičnega odseka o predlogu deželnega odbora zastran konečne uredbe deželne kmetijske šole v Gorici in nasvetuje: „Naročeno je dež. odboru

1. da zopet predloži deželnemu zboru v prihodnji sesiji učni načrt deželne kmetijske šole pregledan in popravljen na podlagi prejšnjih zborovih sklepov;

2. da stori potrebne stopnje ter za gotovo pozvé, ali in za koliko se sme zanašati na podporo od strani državnega erarja in sosednih dežel, da se zagotovi obstanek kmetijske šole.

3. Ako se ne bo mogel ustanoviti nov učni načrt že za prihodnje šolsko leto, na bodo se sprejemali dijaki v prvi tečaj obeh šolskih oddelkov, ampak podučevalo se bo le naprej v drugem tečaju.“ Predlogi se potrdujo brez ugovora. (O tej zadevi si pridružujemo, priobčiti o svojem času natančniša pojasnila). Odobri se potem predlog zdravstvenega odseka, da se ima poslati en zdravnik naše dežele kot redni ud v deželno zdravstveno komisijo v Trst.

Dijaku tehniške fakultete Ivanu Fornasarig-u se dovoli izplačilo zadnje rate deželnega štipendija v znesku 50 gld., ker ni zastran boleznj skušnje napravil.

Pred volitvijo državnih poslancev bere gospod glavar pismo poslanca Bar. Pretis-a, v katerem naznanja, da ne sprejme nobenega mandata za državni zbor. Enako želi tudi gosp. dež. glavar, naj bi se pri volitvi na-nj ne oziralo.

Izvoljena sta državna poslanca grof Strassoldo z 18 in Anton Črne z 17 glasovi: —

V deželni odbor so pa izvoljeni dr. Pajer, dr. Deperis, dr. Lavrič in Ant. Gorjup, za njihove namestnike Dottori, Candussi, dr. Žigon in Doljak.

Kranjske gimnazije pa národna ravnopravnost, vladna pristranost pa nemškutarske namere.

La statistique est aussi la science raisonnée de faits.

(Dalje.)

Nižo gimnazijo v Kranji bi v tem oziru primerjali le z nižimi razredi ljubljanske pa novomeške gimnazije. Sledeči pregledi naj za nekaj let (1863—1866) kažejo dotične številne razmere vseh treh gimnazij.

Mali pregledi za pregibanje dijakov po nižih štiri- razredih se prva leta dosto slagajo, zadnji pa dotične razmere le v Ljubljani in Novemestu si enake ostanejo, v Kranji pa se na posebno slabo obrnejo. Vzroke naj si čast. čitatelj sam išče. Meni številne razmere le pričajo, da bo naša gimnazija v Kranjile životarila, dokler se v realno višo ne prestroji.

Kako škodljiva je slovenski mladini napačna uravnavna naših srednjih šol, se še očitneje vidi, če primerjamo število v prvi razred sprejetih dijakov z onimi,

ki so čez 8 let še bili v osmem razredu. Za ljubljansko — glavno gimnazijo naše dežele bom priobčil te razmere skoz mnogo let do 1870, za novomeško pa le za tri zadnja šolska leta.

Kranjska gimnazija:

Leto I šolcev	Število dijakov konec			Leto IV šolcev
	I raz.	IV		
		vseh	%	
1863	45	27	60	1866
1864	27	16	59	1867
1865	33	12	36	1868
1866	37	12	32	1869

Ljubljanska gimnazija:

1863	120	76	63	1866
1864	125	74	59	1867
1865	115	67	58	1868
1866	101	64	63	1869

Novomeška gimnazija:

1863	42	23	54	1866
1864	34	17	50	1867
1865	43	22	51	1868
1866	31	18	58	1869

Ljubljanska gimnazija:

Vstopno leto	Učenci			Leto VIII šol.
	sprejeti v I raz.	VIII šolci k. l.		
		vsi	%	
1850	95	27	28.4	1857
1851	64	35	54.6	1858
1852	81	32	39.5	1859
1853	85	29	34.1	1860
1854	113	36	31.9	1861
1855	125	43	34.4	1862
1856	127	55	43.3	1863
1857	137	43	31.3	1864
1858	143	41	28.5	1865
1859	148	47	38.5	1866
1860	156	56	35.9	1867
1861	154	40	26	1868
1862	127	46	36.2	1869
1863	135	49	36.3	1870

Novomeška gimnazija:

1860	71	19	26.7	1867
1861	63	18	28.5	1868
1862	49	19	38.6	1869

Te neugodne razmere bi bile še mnogo slabejše, ko bi mogel odločiti ponavljavce raznih razredov in le tiste osmošolce primerjati k prvorazrednikom, ki so v resnici v prvem razredu skupaj bili. Tako je nas (xy- lonovih) prvorazrednih součencev prišlo le eno četrtino v osmi razred; na poti smo jih v raznih razredih toliko dobili, da smo v osmi šoli po glavah šteli še nekaj čez eno tretjino prvorazrednikov. Za druga leta mi to ni mogoče storiti, ker spis sestavljam le po objavljenih virih; imeti bi moral uradne zapisnike in v njih leto za letom prvošolcem slediti do osmega razreda. Naletel bi jih mnogo, ki so posled dobro napredovali in še sedaj čvrsto delajo na njim odločenih mestih; prva leta pa so zastajali in celo posamezne razrede ponavljali, ker jih je nemška kultura preveč dušila. Ni se jim čuditi, da se sedaj v javnem življenji na vso moč potegujejo za djansko obveljavo narodnega jezika v šolah; kajti spominjajo se, da tuje — nemške učilnice bile so njim prave mučilnice. Tem krepkeje se bodo potegovali za obveljavo narodnega jezika v šolah, ko bodo na mnogoletni številni lestvici videli, da malo malo čez eno tretjino v I prvi razred sprejetih učencev pride v osmega: Za 14letno dobo znaša posrednje število okoli 35.6%.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Z bojišča so zaznamovati nove bitve in nove zmage Prusov proti Francozom. Že 29. prete-

čnega meseca je trčila Mac-Mahonova armada, ktera se je ob belgijski meji na vzhod vlekla in se hotela zediniti z Bazaine-ova, s Prusi vkup, in je bil manjše vrste boj pri vasi Nouart. Precej ta boj ni bil srečen za Francoze. Takoj drugi dan, 30. avgusta, je bila velika bitva pri Beaumont-u. Prusovska in belgijska poročila pripovedujejo, da je Mac-Mahon tepeu. Bolj na tanko o tej bitvi ne poročajo še zdaj; še tega ne povedo, ali je bil Mac-Mahon z vso svojo armado v boji, ali ne. Pruski kralj telegrafira, da je Francozov izguba velika, Nemcev pa „primerno“ menj. Vjetih je 2000 Francozov in od Prusov dobljenih 12 francoskih kanonov. — Belgijski viri poročajo da je bila 31. avgusta tretja bitva na višinah pri Vaux-u. Tudi ta ni za Mac-Mahona srečno iztekla, ker se je umeknil proti trdnjavi Sedan. Vendar to, da pruski viri molče, in da večina nemške vojske ga ni mogla čez belgijsko mejo vreči, kaže, da pruska zmaga ni tako sijajna. Sicer pa se bode v nekoliko dneh stanje razjasnilo.

V francoski zbornici je tožil poslanec Keller kako surovo in nečloveško se Nemci vojskujejo pri obleganju Strasburga. Pravil je: „Prusi streljajo na mesto ne pa na obzidje. Četrta mesta so požgali in vojne jetnike francoske rabijo za kopanje grabnov. Ljudje v Strasburgu hočejo rajše umreti, kakor podati se. Keller pravi, da bo Strasburg vselej francoski. — General Palikao hvali hrabre Strasburžane. Pravi, da so Prusi izgubili že 200.000 vojakov, da jih vojska vsak dan stane 10 milijonov frankov. — Druga strašna ostrom Nemcev se kaže v razglasu pruskem, ki so ga v Argonih izdali 28. pr. m., in v katerem zažugajo, da vsak francoski vojni jetnik kateri ne bo mogel skazati, da je pri armadi, bode, ako sicer ni nič hudega storil, obsojen na 10 let ječe, ktera bo na Nemškem presedel. — Taka je nemška kultura? Pristavljeno bodi, da je ta razglas znan iz Berlina, ne iz Pariza, torej zanesljiv.

Pariz ima zdaj več časa orožiti in za brambo pripravljati se, ker je Mac-Mahon s svojim maršem na sever in z zadnjimi bitvami Pruse na potu zadržal. Poklicanih je iz provincij še 100.000 mož mobilne garde na brambo Pariza. Ob enem se za Loir-o na južnem Francoskem sestavlja nova armada. — Vlada misli ostati v Parizu, dokler ostane cesarica.

Na meji neutralne Belgije je postavljena belgijska vojska, ki ima namen razorožiti in prijeti tiste izmed vojujočih vojsk, ki bodo mejo prestopili. Zadnje bitve Mac-Mahona s saskim princem in Steinmetzem so bile le kake dve uri od meje. Tudi Napoleon se klati nekje pri belgijski meji in vodi svojega sina seboj.

Iz Dunaja se „Politiki“ telegrafira: „Povesti o ministerski krizi so čisto izmišljene. Cesar popolnoma odobrava namere ministerstva, ki gredo na to, porazumljenje med narodi oživetiti. Ministerska kriza bo le, ako bode državni zbor jako ustavoveren Lasser proti vladi dela na Tirolskem, za to je sem na odgovor poklican.“ Ta telegram ima dvojno važnost, prvič važno je to, kar pove; drugič je važen ker je — v českem listu, ki gotovo ni prenagel v dobrem zupanji na Dunaj.

Na Českem je zdaj osoda razvoja naših notranjih homatij. Upanje, da se stvari na bolje obró, ni še popolnoma izginito. Vlada kaže nekoliko dobre volje in odbor za spravo med Čehi in Nemci je v prvi seji imel ta izid, da so se dobro razumeli ter sklenili najprvo narodna nasprotja zravnavati. — Česki deželni zbor je po želji českih poslancev za tako dolgo nehal zborovati, dokler odsek adrese ne izdela in dokler cesar na to adreso ne odgovori. — Po tem tacem bode moral najbrž državni zbor odriniti se za nekoliko časa.

Gališki deželni zbor je volil poslance v državni zbor.

Razne stvari.

* (Knapovše), rudnik na Kranjskem, le 1 uro od nove železniške postaje v Medvodah, je kakor ču-

jemo iz gotovega vira, na prodaj. Ker se nahajajo v tem rudniku bogate žile živega srebra in svinca, ker je vse v najboljšem stanu in bi pri dobrem gospodarjenju dobajale obilne obresti, obračamo pozornost naših kapitalistov na Knapovše, s željo, da bi ta rudnik, če bi bilo mogoče ostal v domačih rokah, in bi ne prišla vsa boljša posestva na tujce. —

* (Tabor.) 18. t. m. bode v Zopračah blizo Vrbe tih Rožeške ceste na Koroškem slovensk tabor. Vabilo prinesemo prihodnjič, za danes nam je došlo prekasno.

* (Uradno). Za okrajna komisarja v Celji sta imenovana, dosedanji magistratni vodja mariborski g. Komac in pa dr. Pavel Wagner, oba velika nasprotnika Slovencev — nov dokaz, kakošna je v dejanji vlade „resna volja“ biti pravična Slovincem.

* (Brencelj v koledarjevi obleki) je 80 strani obširen, z mnogimi ilustracijami okinčan, rav-

nokar prišel na svetlo. Založil ga je g. pisatelj Jakob. Alešovec v Ljubljani.

* (Ptujška čitalnica) naredi v nedeljo 11 septembra t. l. veselico z gledališno igro: „Tat v mlinu ali Slovenec in Nemeč“ v treh djanjih s petjem. Po igri ples. K tej veselici odbor uljudno vabi vse ude, dijake in druge rodoljube.

Dunajska borska 2. septembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	56 fl. 56 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. — „ — „	— „ — „
Enotni drž. dolg v srebru	66 „ — „
1860 drž. posojilo	90 „ 75 „
Akcije narod. banke	695 „ — „
Kreditne akcija	254 „ — „
London	125 „ — „
Srebro	123 „ 25 „
Napol	9 „ 98 „

Kaj tacega pa še ni bilo!

Pozor! Varujte se!

Pribrenčal je

v koledarjevi obleki.

Obleka je sešita iz 80 strani in jako pisana, ker ima na sebi zelo lepo narisanih še čez 20 podob. „Čemu tako draga obleka?“ bo morda kdo prašal. **Draga?** Nikdar ne, temveč najcenejša roba je, kar se je dobi enako lepe in krasne v „Sloveniji“, kajti — čujte!! — mrčes s kožo in kocinami, in obleko za Vas zato, ker ste Vi in ker se že nekaj časa poznamo, velja — prosim posluh! —

le 30 krajezarjev ali tri desetise,
(s poštnino vred 36 kr.)

tedaj še manj ko bokal dobrega vina. In vendar se boste smejali vsaj za deset grošev!

Tedaj le po njem, dokler ga je še kaj! Nemčurji in liberaluhi so se ga zelo lotili in v kratkem utegne biti po njem.

Gg.: Klerr in Glontini v Ljubljani, in pa „Brencelj“ sam (Jakob Alešovec, vrednik), kateri mu je oče, se bodo v kratkem jokali po njem.

NB. „Brencelj v lažnjivi obleki“, stareji brat gori omenjenega mrčesa, izhaja na mesec po dvakrat in velja veliko manj, kakor je vreden, nam-

reč le 2 gl. 40 kr. na leto, ali 1 gl. 20 kr. na pol leta. Letosnjih številc se še nekaj dobi.

A to naprej povemo: „Glihalo“ se ne bo nič! Proklete grablje! (1)

Oznanilo.

Deželna vlada v Trstu je z odlokom dne 4. novembra l. 1869, št. 10751, dovolila en semenj za živino, les in razno drugo robo na Nabrežini, kjer je tik velika železniška postaja s taistim imenom; in sicer na

15. dan meseca septembra,

to je tekoče leto na četrtek pred kvaternim tednom.

Podpisani uljudno vabi vse trgovce in kupčevalce, naj blagovolijo obiskati ta semenj, s posebno opombo, da se letos ne bo nobenega davka (štanta) od različnega blaga plačevalo.

Županstvo na Nabrežini 24. junija 1870.
Anton Čaharja, župan.

Prva javna vliša

Trgovinska šola

na Dunaji, Praterstrasse 32.

Tisti učenci, ki to šolo dovrše, imajo prednost, da smejo v armado stopiti kot enoletni prostovoljci, brez da bi se morali podvreči prostovoljski izkušnji.

Vpisati se more od 26. septembra dalje.

Učenje se začne z začetkom oktobra. Druzega oktobra se začne pripravljavni kurs za praktično službo pri železnici in telegrafstvu.

Letna poročila se dobe od direkcije in po vsaki knjgotržnici.

Karl Porges,
direktor.

(2)

Brez medicin in brez dijete

se zdravijo, oziroma zlaščujejo vse nervozne bolečine s pomočjo

glavno-therapeutičnih aparatov,

edinih, ki res zbuja galvanični tok v telesu (nosijo se vedno na telesu) in čijih intenzivnost zadostuje, vodo razdeljevati.

Poroki smo, da ti aparati storé svojo dolžnost in prosimo, naj se ne stavijo v eno vrsto z navadnimi reumatičnimi verigami in enakimi priporočbami, ki so vsemu velikemu kričanju kljub brezuspešne in nerabljive in na katerih se ne dá dokazati najmanj elektricitete.

Naši aparati, edini rabljivi te vrste, gotovo **takoj odpravijo glavo- in zobobol. najtrdovratnejše kašljanje v eni noči, reumatizmus, želodčni krč, bolečine v telesu, vratu, hrbtu in prsni, bodenje protinsko in druge bolečine v kratkem času.**

Galvano-therapeutični aparati se izdelujejo v treh velikostih, za otroke po 3 tolarje, za odrasčene po 5 tolarjev, in posebno močni za odpravljanje trdovratnih bolečin po 7½ tolarjev. Pošiljamo jih takoj, ako se nam dološlje zaznamovana svota. Dopise prosimo frankovane.

Adolf Goldstein & Comp. v Berlinu, Fürstenstrasse 22.

[2]